

A

BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1899. szeptember 29-én

SZABÓ KÁROLY esperes és RITÓÓK ZSIGMOND
egyházmegyei gondnok kettős elnöklete mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK S BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :
AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD.

NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1899.

45

A

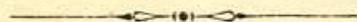
BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1899. szeptember 29-én

SZABÓ KÁROLY esperes és RITOÓK ZSIGMOND egyházmegyei
gondnok kettős elnöklete mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK S BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :
AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD.

NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1899.

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E

a bihari ev. ref. egyházmegye 1899. szeptember hó
29-én Nagyváradon tartott közgyűlésének s bírósági
üléseinek.

Jelen voltak:

Szabó Károly esperes és *Ritoók Zsigmond* gondnok kettős
elnöklete mellett:

Biró János, Csillag Lajos, Szemes László, Nádudvari
Lajos mint közigazgatási pénztárnok is, Csák Máté egyházi,
Kiss Elek, Hegyesi Márton, Miskolczy Árpád, Szunyogh
Péter, K. Nagy Sándor világi tanácsbírók; Dr. Fazekas
Imre ügyész, Dr. Miskolczy Ferencz, Dr. Várady Zsigmond
világi, Zsigmond Ferencz és Sulyok István egyházi jegyzők,
utóbbi mint egyházmegyei levéltárnok és papi könyvtárnok is.

Lelkészek: Szigeti Elek, Vadon Miklós, Nánási Imre,
Karácsony Imre, Borsos István, Paulai Viktor, Holkó József,
Kiss Antal, Kovács János, Bugyi Sándor, Bokros Benedek,
Major Gyula, Konrád Géza, Bögös Lajos, Háger Miklós,
Szalay Pál, Hegedüs Ferencz, Bethlendy Sándor lelkészek,
Szabó Bertalan, Ablonczy Pál s. lelkészek.

Tanítói karból: Engi Ferencz, Eszenyi Károly, Kovács
József, Sziráky Béla, Juhász Károly.

Egyházak képviselőiben: Kiss Mihály nagykeréki i gond-
nok, Molnár Károly m.-keresztesi gondnok, Székely Sándor
fugyi-i gondnok, Pokoly Kálmán f.-vásárhelyi presbiter,
Kovács István m.-telki-i gondnok, Bihari Sándor h.-k.-pályi-i
gondnok, Matólcsey Imre bihari presbyter, Füredy László
nagyváradai presbyter, F. Tóth Sándor csökmői gondnok,

Varga Károly bojti gondnok, Buti Sándor, Pető Á. Mihály ugyanottani presbyterek.

Ezeken kívül számos hallgatók.

51. szám. Esperes Istenhez emelt buzgó ima után, az egyházmegye közönségének nevében, hálás elismerését fejezve ki egyetemes egyházunk igazaiért lángoló elnöktársa iránt.

A közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja
52. szám. Olvastatott az esperes időszaki jelentése az egyházmegye szellemi és anyagi állapotáról, a mint következik:

Nagytiszteletű s Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

I. A folyó évi április 20 án tartott közgyűlésünk ideje óta, Istené légyen a hála, sem a lelkészi, sem a tanítói testületben halálozás nem történt.

A belhivatalnokok között következő változások voltak:

1. Április 22. Paulai Viktor f.-vásárhelyi lelkésznek, állomása elfoglalására esperesi beleegyezés adatott

2. Április 29. A siteri egyháznak kényszerítő szükségből megengedett, hogy ideiglenesen leánytanítójául Nemes Pál volt bojti, de már évek óta hivataláról lemondott tanítót alkalmazzon.

3. Április 29. Zagyva Gyula lelkész engedélyt nyert a nyüvedi ev. ref. lelkészi állomás elfoglalására, amelyre szabályszerűen választatott meg.

4 Május 3. Virág István jeles képzettségű segédlelkésznek, a b.-szent-mártoni ev. ref. egyházba kibocsátás, majd június 19-én Amerikában missiói állomásra nyervén alkalmazást, végelbocsátó adatott.

5. Julius 17. A pelbárthidai lelkészi állomásra megválasztott Holkó József volt rugonfalvai lelkésznek, új állomása elfoglalására beleegyezés adatott.

6. Julius 25. Bojtegyháznak megengedett, hogy Nagy Sándor Debreczenben tanítóképezdét jó sikerrel végzett tanítójelöltet, ideiglenesen leányiskolájában tanítóul alkalmazzon.

7. Augusztus 3. Unghvári Gyula Váncsodról csere utján Tamásdára változó lelkésznek esperesi elbocsátó adatott.

8. Augusztus 1. Szabó Bertalan jó képzettségű s a

báseli egyetemről jött lelkészjelöltnek, előbb Nagy-Kerekiben, majd szeptember 2-án Nagyváradon, nagytt. Sulyok István lelkész ur mellett, a segédlelkészségre kibocsátás adatott.

9. Augusztus 15. Engi Endre Biharon volt ideiglenes leánytanító elbocsáttatott.

10. Augusztus 17. Bethlendy Sándor a váncsodi lelkészi állomás elfoglalására esperesi beleegyezést nyert.

11. Augusztus 23. Gáspár Sándor Hodosról H.-Sámszonba távozván, elbocsáttatott.

12. Augusztus 31. Varga Béla tanítónak a bihari leánytanítóság elfoglalására, megválasztatása pályázati uton szabályszerűleg történvén — esperesi beleegyezés adatott.

13. Szeptember 14. Szabó Márton tanító H.-K.-Pályiból B.-Ujvárosra távozván, elbocsáttatott.

14. Szeptember 15. Kelemen Ferencz r. kath. theológiát végzett volt praemontrei gymnáziumi tanár ev. ref. vallásunkra térvén, püspöki engedély alapján a nagyváradai ev. ref. egyházban nagytt. Csák Máté lelkész ur mellett, ideiglenesen segédlelkészül kibocsáttatott.

Van szerencsém továbbá bejelenteni, hogy a folyó évi május 24-iki lelkészavatáson egyházmegyénkből Konrád Géza lessi, Borsos István fugyi-i és Paulai Viktor f.-vásárhelyi lelkészek avattattak fel.

A 24—1899. sz. egyházmegyei határozatban kinevezett háromtagu küldöttség május 8-án Furtán megjelent s megbízatása szerint az ev. ref. egyháztagok felvilágosítását teljesítette. Külömben a furtai ev. ref. egyházban a lelkész folyó évi szeptember 2-án beterjesztett jelentése szerint: minden csendes, a kitérés mozgalom véglegesen elaludt, az egyházi élet rendes medrében zavartalanul folyik.

Május 17-én a debreczeni tanítóképző Igazgatója, tudomásvétel végett Fekete Sándor bojti fitanító-énekvezér elegendő népiskolai tanítói oklevelét leküldötte.

Junius 29-én Telegdi Károly borsi fitanító bejelentvén, hogy lakhelyén, helyettes anyakönyvvezetőségre állami kineveztetést nyert, a helyettes anyakönyvvezetőségre esperesi engedély is adatott.

II. A törvényszerű egyházlátogatás foganatosított május 24-től junius 14-ig egyidejűleg működő 3 küldöttség által. A berettyóvölgy-hegyközi körben: Biró János és Csák

Máté, — a sárréti körben: Csillag Lajos és Szemes László, — a körözsölgyi körben: Esperes és Nádudvari Lajos tanácsbíró végezték a helyszíni vizsgálatot.

Az eljáró küldöttségek jelentései és közvetlen tapasztalataim folytán, egész egyházmegyénkben békesség találatott. A nehéz viszonyok közötti létfentartás küzdelmei, úgy a lelkészeket, mint az egyházi elöljárókat folytonos munkára ösztönzik, — a megállapodás és tespedés egyházaink életében már a visszaesés és hanyatlás jelei levén, Pósalaka kivételével, a hol különösen a már két év óta szünetelő iskolájuknak visszaállítása, vagy kényszerültségből községivé vagy államivá átadása ügyében, többszöri levélbeli utasításaim és az egyházvizsgálat alkalmával, személyesen, szóval adott tanácsom s intézkedésem ellenére is: tanácstalanul változtatgatják határozataikat, a nélkül hogy csak egy lépést is tennének a kitűzött cél eléréséhez. Utasítottam, hogy meglevő iskola épületüket (melynek kertje és melléképületei is vannak) hosszabbítsák meg és emeljék fel a kir. Tanfelügyelőség által készséggel közlendő méretek szerint, mely esetben a Tanfelügyelőség ígéretet tett, hogy az iskolát az állam által átvéteti és tanítóval ellátja! — és mégis hetenként más-más határozatokat hoztak, úgy hogy ott, a hol a bejelentés szerint 36 lélekből álló baptisták a legmagasabb foku áldozattal szép imaházat tudtak építtetni, az ev. ref. egyház csaknem tizszeresen több tagjai nem képesek egy 5—600 frttal eszközölhető iskola javítást megtéetni! Ennek oka, véleményem szerint, az egyháztanácsnak és elnökének erélytelensége, a törvényhez és felsőbb hatósági rendeletekhez rosszul — vagy épen nem alkalmazkodása, sőt egyesek érdekei szerint, az egyház- és iskola ügyeinek minden igaz ok nélkül változtatása, de csak újabb — és újabb határozatokban, a melyeket valósítani meg sem kísérlenek! Többi egyházainkban, hol a lelkész és tanító urak, valamint a presbyterek is kötelességeiket teljesíteni törekeshetnek, a békesség mellett előhaladás és fejlődés jelei láthatók; mit igazolnak az épületek fentartására s újabb épületek emelésére hozott anyagi áldozatok mellett, a templomok látogatásáról, urvacsorában részesülésről s egyházaink rendezettségéről alább előterjesztendő adatok, a melyekből az egyházi élet fejlődésére s előhaladására következtetni biztosan lehet.

Örömmel jelentem, hogy Csökmőn a községnek átadott iskolák, egyévi kísérlet után, ismét visszaadtnak az ev. ref. egyház kezébe, sőt a község inkább kész bizonyos évi iskolai segílyt nyújtani az egyháznak, mint a községi lakosok nagyobb terheltetése mellett is, gyengébb felügyelet alatt, csekélyebb eredménynyel tovább kísérletezzék. Ezen ügyiratai tanácskozásunk elé terjesztetnek.

III. Baptisták — Nagyvárad kivételével — 13 egyházban vannak: 324-en, kevesebben a múlt évben bejelentetteknel: 13-mal.

Nazarénusok 9 egyházban: 150 en, többen a múlt évinél: 37-tel. Felekezetnélküliek 4 egyházban: 174-en kevesebben a múlt évinél: 26-tal. Összesen 648, kevesebb a múlt évinél: 3-al.

A lelkész szolgálatát igénybe nem vették: 7 egyházban, esketésnél: 15 esetben, kevesebben mint a múlt évben 8-al. Temetéseknél 4 egyházban 10 esetben, kevesebb a múlt évinél 3-al Kereszteléseknél 5 egyházban 22 esetben; kevesebb a múlt évinél 7-el.

A kilépések és vissza nem térések okául az egyházi adótól menekülést lehet tekinteni, a csekély vallásos ismeret mellett. A lelkésztársak és presbyteriumok mindenütt felhívtak, hogy az adóteher könnyítésére s a vallástalanság meggátolására, jó példájuk, figyelmes gondoskodásuk s általában a tőlük kitelhető módokon tegyenek meg minden lehetőt.

IV. Megnyugvással jelentem be, hogy a tanítói korpótlékra államsegélyt kérő egyházak, a segílyt mind megnyerték. A múlt tavaszi közgyűlésünk óta segílyt nyert egyházak, a közgyűléshez egyenként is befognak jelentetni

Az egyházlátogatás részletesebb adatai:

I. Népmozgalmi adatok.

Anya-egyház van: 42. Fiók-egyház: 96.

Rendes lelkész van: 43. Vallástanár: 1. Segédlelkész: 2.

Lélekszám az anya-egyházakban: fi: 24.609, nő: 24.694, együtt: 49.303

a fiók-egyházakban: fi: 982, nő: 950, együtt: 1.932

az anya- és fiók-egyházakban: fi: 25.591, nő: 25.644, együtt: 51.235

több az előző évinél (50.788) 447 el.

<i>Születtek</i> száma törvényesen	fi: 953, nő: 853, együtt: 1806
„ „ törvénytelenül	fi: 92, nő: 129, együtt: 221
„ „ halva	fi: 10, nő: 5, együtt: 15

Összesen fi: 1055, nő: 987, együtt: 2042
kevesebb az előző évinél (2294) 252-vel.

A szülöttek összes száma 2042, a lélekszámnak 51235-nek 3·98 százaléka, (a múlt évben 4 12 százalék volt.)

A törvénytelenül szülöttek 221, az összes szülötteknek 2042-nek: 10·80 százaléka (a múlt évben: 10 70 százalék.)

A szülötteknek legnagyobb százaléka van: M.-Kakucson: 7 00 százaléka, Szentjánoson: 6 34 és F.-Vásárhelyen: 5 71 százalék.

A törvénytelen szülötteknek legnagyobb százaléka van Nagyváradon: 30·5, Lessen: 26·8 és Szalárdon: 23·50 százalék.

Törvénytelen szülöttek nem voltak: Fugyi, Száldobágy, M.-Kakucs, M.-Telki, Nagyszántó, P.-Told és P.-Ujlak: 7 egyházban

Meghaltak: fi: 893, nő: 851, együtt: 1744 Több a múlt évinél (1489) 255-el.

A meghaltak száma a népességnek: 3 40 százaléka, (a múlt évben: 2·91 százalék)

Öngyilkosok száma fi: 9, nő: 5, együtt: 14. Kevesebb a múlt évinél (16) 2-vel.

Halottak legnagyobb százaléka van Lessen: 23·10, Száldobágyon: 7·37 és Nagyváradon: 5 80 százalék.

Halottak legkisebb százaléka van Paptamásiban: 1 80, Siterben: 1 19, J. Hodoson: 1·67 százalék.

Házasultak tisztán: 312 pár, vegyesen: 54 pár, együtt: 366 pár. Annyi, mint a múlt évben. Házasult a lélek számának: 71 százaléka mint a múlt évben.

A vegyes házások: 54 pár, az összes házásoknak (366) 14 százaléka (a múlt évben: 17·21 százalék.)

Áttértek: fi: 6, nő: —, együtt: 6. Kevesebb a múlt évinél (11) 5-el

Kitértek: fi 50, nő 80, együtt 130. Kevesebb a múlt évinél (220) 90 el.

Nagyobb mérvű kitérések voltak: Nagyváradon: 75, Zsákán: 29 és F.-Vásárhelyen: 18-an. A kitérések száma több az áttéréseknél: 124-el. (Múlt évben 209)

Tankötelesek 6—12 évig fi: 3040, *nő:* 2851, *együtt:* 5891. Kevesebb a múlt évinél (5981) 90-nel. Tankötelesek a népességnek 11.67 %-ka, (a múlt évben: 11.56.)

Iskolába járók fi: 2849, *nő:* 2666, *együtt:* 5515. Kevesebb a múlt évinél (5779) 264 gyel

Iskolába járók a tanköteleseknek: 94.62 %-ka (a múlt évben: 96.65.)

Iskolát a tanköteles évek előtt elhagyottak: fi: 63, *nő:* 66, *együtt:* 129. Több a múlt évinél (117) 12-vel, az összes tanköteleseknek: 2.17 %-ka, a múlt évben: 1.94.)

Teljesen iskolázatlanok fi: 74, *nő:* 81, *együtt:* 155. Több a múlt évinél (85) 70-nel. A tanköteleseknek: 2.65 %-ka (a múlt évben: 1.41.)

Iskola kötelesek legnagyobb százaléka van: M. Telkiben: 20.10, M. Kakucson: 19.50, és Száldobágyon: 19.1. Legkisebb százaléka van: Kismarjában: 7.11, Csökmön: 8.99 és Borson: 9.72.

Iskolába járók 100 százaléka van: Ártánd, Bors, B. Szentmárton, Darvas, Fugyi, F. Vásárhely, Pályi, Kismarja, Kisszántó, Kisjenő, Less, Nagykereki, Nagyvárad, Örvénd, Nyüved, Paptamási, Pelbárhida és P. Ujlak: 18 egyházban. Legkisebb százalék van: Bojton 68.5, K. Nagyréven: 73.40 és M. Telkiben: 78.20.

Tankötelesek 13—15 évig, fi: 1145, *nő:* 1023, *együtt:* 2168. Kevesebb a múlt évinél (2703) 535-tel. Tankötelesek a népességnek: 4.20 százaléka, (a múlt évben: 5.32.)

Iskolába járók fi: 905, *nő:* 816, *együtt:* 1721. Kevesebb a múlt évinél (2216) 495-tel. Az iskolábajárok a tanköteleseknek: 79.87 százaléka, (a múlt évben: 81.90.)

Iskolába nem jár fi: 220, *nő:* 203, *együtt:* 423. Kevesebb a múlt évinél (469) 46-tal. Az iskolába nem járók a tanköteleseknek: 19.08 százaléka, (a múlt évben: 22.30.)

Iskolakötelesek legnagyobb százaléka van: Örvénden: 9.16, K. Nagyréven: 7.88, és M. Telkiben: 7.54. Legkisebb százaléka van: Nagyváradon: 2.53, Ártándon: 2.78 és Biharon: 3 százaléka. Ismétlő iskola nincsen: H. K. Ujlakon, Pósalakán, Siterben és Váncsodon 4 egyházban.

Konfirmáltak fi: 454, *nő:* 320, *együtt:* 774. Kevesebb a múlt évinél (879) 105-tel. A konfirmáltak száma a népességnek: 1.50 százaléka.

A lelkek száma több az 1897—98. évinél (50788)	447-el
Az összes szülöttek száma kevesebb az	
1897—98. évinél	(2294) 252-vel
A meghaltak száma több az 1897—98. évinél (1489)	255-el
A házasultak száma annyi, mint az előző évben	(366) pár.
Az áttértek száma kevesebb a múlt évinél .	(11) 5-el
A kitértek száma kevesebb a múlt évinél .	(220) 90 el
A 6—12 évig tankötelesek száma kevesebb	
a múlt évinél	(5981) 90-el
Az iskolába járók száma kevesebb a múlt évinél (5779)	264-el
A 12—15. tankötelesek száma kevesebb a	
múlt évinél	(2703) 532-vel
Az iskolába járók száma kevesebb a múlt évinél (2216)	495-el
A konfirmáltak száma kevesebb a múlt évinél (879)	105 el

2. Az egyházak rendezettsége.

1. Az *istenítisztelet* megtartatott vasárnapokon délelőtt mind a 42 egyházban. Hétköznapiokon mindennap reggel: 22 egyházban, feltételesen — ha hivek voltak — 11 egyházban, csak bűnbánati heteken: 4 egyházban, nem tartatott: 6 egyházban. Kátémagyarázat vasárnap délután tartatott: 35 egyházban, feltételesen: 3 egyházban, nem tartatott: 4 egyházban. Biblia magyarázat az adventi napokban tartatott: 36 egyházban, feltételesen: 1 egyházban, nem tartatott: K. Szántó, K. Nagyrév, Less, M. Kakucs és Pelbárthida: 5 egyházban.

2. Az *isteni tiszteleten résztvettek*: szép számmal: 26, közép számmal 16 egyházban. Urvacsorában szép számmal részesültek: 19, közép számmal: 20, kevés számmal: Csökmön, F. Vásárhelyen és Kisjenőben: 3 egyházban.

3. A *konfirmáció megtartatott*: 41 egyházban, nem tartatott meg növendékek nemléte miatt: F. Vásárhelyen.

4. *Visszasházások jelentkeztek*: 11 egyházban: 16 an, kik közül kibékült: 11, válópört kezdett: 5.

5. *Vadházak bejelentetett*: 34 egyházból: 181, kik közül csak egy pár kelt egybe: Siterben.

6. *Perselypénz begyűlt a 42 egyházban*: 792 frt 17 kr. Kevesebb a múlt évinél (794 frt 01 kr.) 2 frt 16 krral.

7. *Szegény alap van*: 33 egyházban: 3112 frt 95 kr. Több a múlt évinél (3077 frt 02 kr.) 35 frt 93 krral. Gon-

doztattak a szegények az egyház által: 13 egyházban, a polgári község által: 8 egyházban.

8. Az egyháznak *telekkönyvezetlen ingatlanai vannak*: 6 egyházban, azonban a kellő intézkedések mindenütt megtétettek.

9. Az *egyháztanács teljes számu*: 40 egyházban. Élesden és Zsákán 5 presbyter választás alatt van.

10. *Anyakönyvek és más jegyzőkönyvek* rendben találtak mind a 42 egyházban.

11. Az *egyház jövedelmei befolynak*: 27 egyházban, nem folynak be rendesen: 15 egyházban, minek oka főként a községi hatóságok lanyha eljárása, de részben okai a presbyteriumok is, a mennyiben nem elég erélylyel törekeshetnek az egyházi adók behajtására.

12. A *belhivatalnokok kielégítettnek*: 32 egyházban, hátralékuk van: 10 egyházban.

13. A *termény egyházi adó jó*: 10 egyházban, *középszerű*: 23 egyházban, pénzül fizetik: 9 egyházban, az egyház magtárába felhordatik: 9 egyházban, házanként szedetik 23 egyházban.

3. Az egyházak anyagi helyzete.

1. A *gondnoki számadások* mind a 42 egyházban felülvizsgáltattak.

A bevételek: 67.545 frt 71 kr.

A kiadások: 61.468 frt 29 kr.

A maradvány: 6.077 frt 42 kr-nak találtak.

2. *Tőkepénze és alapítványa* van 38 egyháznak: 69331 frt 28 kr.

3. *Adóssága* van 26 egyháznak: 63.698 frt 75 kr.

4. Országos *adóhátralék* volt Paptamásiban: 60 frt. H.-K.-Ujlakon tanítói nyugdijhátralék: 24 frt. Egyházi adóhátralék 11 egyházban, a lelkészeknek 50 köből termény és 845 frt. A tanítóknak: 44 köből termény és 764 frt. Tandijban: 21 frt.

5. *Takarékmagtára* van 31 egyháznak terményben: 2824 mázsa, több a múlt évinél (2660 m.) 164 mázsával. Pénzben: 3033 frt 18 kr, több a múlt évinél (2429 frt 87 kr) 603 frt 31 krral.

6. Épületek állapota. Templom jó : 36 egyházban, türhető : 6 egyházban Lelkészilak jó : 33 egyházban, türhető : 6 egyházban, rosz : Fugyiban, Pelbárthidán és M.-Kakucson. Iskola épület jó 27 egyházban : 47 épület, türhető 7 egyházban : 7 épület, rosz : 1, Pósalakán.

7. *Nagyobbmértvű épület javítások történtek :*

Biharon, melléképületek javítottak	82	frt	51	kr
Borson, „ „	75	»	80	»
Darvason, a templom újra meszeltetett	151	»	50	»
Fugyiban, a lelkészilak javítottatott	37	»	92	»
Furtán, a lelkészilak, fi- és leány iskolák javítottak	119	»	27	»
H.-K.-Ujlakon, épületek javítása	37	»	08	»
Kismarjában, a magtár épülete nagyobbított	160	»	—	»
Mező-Keresztesen, a fiu iskolák tetőzésére ki-				
adatott	635	»	78	»
Nagy-Kerekiben iskolákfedele festése és kerit				
kezésekre	250	»	50	»
Nyüveden, a templom s torony javítottatott	886	»	—	»
Paptamásiban, a lelkészi lakon új melléképület				
emeltetett	300	»	—	»

11 egyházban összesen . 2726 frt 36 kr.

4. *Kegyves adományok.*

Ártándon: Tolvaj Gábor emlékére 10 frt, Pénzes				
P. Sándor emlékére: 5 frt, K. Nagy Károly				
emlékére a szülei egy urasztali posztó te-				
ritőt: 30 frt értékben összesen	45	frt	—	kr.
B.-Szentmártonban: Urasztalához kenyeret ad-				
tak Deszki József, K. Nagy Sándor, ifj.				
Tikász Sándor, Dancsházi Imre, Koos Pál,				
ifj. Dancsházi József. Az iskolai pénztárba				
többen: 7 frt 31 krt. Új harangra Kiss				
Antal 6 frt, id. Tikász Sándor 5 frt, Szegény-				
alapra Ötvös Károly 2 frt 25 kr. Többen				
ajánlottak 21 frt 30 krt, együtt	46	frt	86	kr.
Biharon: Özv. Kalas Györgyné 2 frt, urva-				
csorához többen kenyeret adtak 18 frt érték-				
ben, konfirmandusok urasztali terítőre 10 frt				
10 kr , néhai Faragó Juliánna 50 fitot, néhai				

Nagy Sándor 50 frtot hagyományoztak,	
Tóth Sára 10 frtot, együtt	140 frt 10 kr.
Borson: többen 63 frt, Bodó Imréné, Varga	
Juliánna a szószékre egy piros bársony te-	
ritőt adott 25 frt értékben, együtt . . .	88 frt — kr.
Bojton: az urasztalára kenyeret és bort adtak	
többen	10 frt — kr.
Csatáron: Többen 11 frt 45 krt	11 frt 45 kr.
Csökmön: Többen, egyesek és testületek ado-	
mánya	198 frt kr.
Darvason: Sütő József turkevei tanító, az iskolai	
könyvtár részére, könyvekben és gyermekek	
közt kiosztott füzetekben 10 frt. Urvacsorá-	
hoz kenyérre többen 4 frt. Matólczy Ilona	
makói óvónő, az urasztalára egy művészileg	
kivarrt atlasz teritőt 50 frt értékben, együtt	64 frt — kr.
Élesden: Többen adományoztak	32 frt — kr.
Fugyiban: Többen 13 frtot Olasz Elemérné	
5 frt, Borsos István lelkész neje P. Tóth	
Mária 5 frt, együtt	23 frt — kr.
Furtán: Többen hagyományoztak 37 frtot, ur-	
asztalához kenyeret és bort 14 frt értékben,	
együtt	51 frt — kr.
H.K.Kovácsiban: 300 drb óltott szőlővessző	
értéke	18 frt — kr.
H.K.Pályiban: Templom s torony alapra a	
község 195 frt, Asztalos Lajos 17 frt, bái	
tiszta jövedelem 17 frt 47 kr., együtt . .	22 s frt 47 kr.
H.K.Száldobágyon: Urasztalához kenyeret és	
bort többen 13 frt értékben Hagyományoz-	
tak: Szebeni Mária 5 frt, Batári Sándor	
2 frt. Vasharang állványra a községi kép-	
viselőtestület 250 frt, együtt	270 frt — kr
H.K.Ujlakon: Közlegelőben termett termény	
árából adósság törlesztésre a lakosság 432	
frt 36 kr., orgona alapra 641 frt 95 krt,	
együtt	1074 frt 35 kr.
Kis Szántón: Szabó Imréné 5 frt, urasztalához	
kenyeret többen 5 frt értékben	10 frt — kr.
Kis Jenőben: Többen adtak	8 frt — kr.

K.-Nagyréven: Templom építésre 82 frt, Samu J. és Társai egy urasztali teritőt 23 frt értékben	105 frt — kr.
Lessen: a templom építésre többen 105 frt 33 krt készpénzben, fuvarozással Stépán István 75 frt, Govrik Kálmán 8 frt, Cziáki János 24 frt, Keszthelyi Sándor 8 frt, mások 39 frtot Kézi napszámmal többen 11 frt 40 krt. Templom felszerelésére Cziáki Erzsike egy bordó himzett szószék — s ugyanolyan papiszék teritőt 35 frt, Keszthelyi Sándorné egy bordó selyem himzett urasztali teritőt 30 frt, Kőszegi Erzsébet egy himzett fehér urasztali abroszt 6 frt, Nagy Erzsébet egy urasztali teritőt 3 frt, Govrik Kálmánné egy fehér himzett teritőt a szószékre és papszékre 6 frt. Többen az urasztalához kenyérre és borra 7 frt, összesen	357 frt 73 kr.
Mező-Keresztesen: Többen	32 frt 35 kr.
Mező-Telegden: néhai Miskolczy György adománya 200 frt, urasztalához többen 14 frt, együtt	214 frt — kr.
Mező-Telkiben: özv. Székely Péterné a harang alapra 15 frt, urvacsorához többen 1 frt 50 kr., együtt	16 frt 50 kr.
Nagy-Kerekiben: A hagyatéki pénztárnak Szabó Károly 5 frt, konfirmandusoknak bibliára 3 frt, urvacsorához kenyérre és borra többen 18 frt	26 frt — kr.
Nagy Szántón: Urvacsorához kenyeret és bort adtak többen	8 frt 50 kr.
Nagyváradon: Több jótékony célra a perselyekben gyült	708 frt 23 kr.
Örvénden: Fülöp István hagyományozott az egyház közszükségére 10 frt, b. e. Juricskay Mór ur örökösei az urasztalához egy tömör ezüsből készült 1 kiló súlyu tálczát 120 frt, Juricskay Dezső r. kath. földesur az urasztalához kenyeret és bort adott 14 frt értékben, együtt	144 frt — kr.

- Paptamásiban: 2 drb massiv ezüst, arannyal futtatott urasztali kehelyt, egyiket néhai n. t. Szokolay József ny. lelkész ur 40 frt, a másikat nagyságos Tóth Mihály szalárdi r. kath. földbirtokos 100 frt értékben . . . 140 frt — kr.
- Pelbárthidán: Antallóczy Adolfné az iskola fűtésére 6 frt, urvacsorához többen 4 frt 80 krt, együtt 10 frt 80 kr.
- Pósalakán: Urasztalához kenyeret és bort többen 4 frt értékben, Varga Mihályné, Herbály Eszter egy szószék terítőt 4 frt értékben, együtt 8 frt — kr.
- Puszt-Ujlakon: Az urasztalához kenyeret adtak többen 3 frt - kr.
- Püspökiben: özv. Szilágyi Jánosné egy diszes urasztali abroszt 33 frt 33 kr értékben. Az urasztalához kenyeret és bort többen 8 frt 40 kr. értékben, néhai Kis Lajos hagyományozott 60 frtot. Egyesek harangra 260 frt 65 krt, együtt 362 frt 38 kr.
- Siterben: Többen 34 frt — kr.
- Szalárdon: Kovács Józsefné Kerekes Juliánna egy fehér moare és egy bordó urasztali terítőt 100 frt — kr.
- Szent-Jánoson: A község 80 frt. Többen földvétel alapra 68 frt, orgona alapra 2 frt 50 kr, az egyház szükségére többen: 7 frt 50 kr., egyházi bál jövedelme: 25 frt 46 kr., együtt 183 frt 46 kr.
- Zsákán: Néhai Á Szücs János 5 frt, özv. Szücs Mihályné Tóth Sára 5 frt, K Szabó Imre egyházfi és neje Sági Juliánna egész évben ellátták az urasztalát kenyérrel 8 frt értékben. Paksy Rhédey Erzsébet urnő egy alkalommal bort adott 3 frt értékben. Mezey Ignáczné Tóth Juliánna urnő pedig ajándékozott egy megyszinbársony himzett, arany rojttal ellátott szószék terítőt, ugyancsak ilyen kiállítású papiszek terítőt saját ke-

zeivel himezve, a kettőt 120 frt értékben,
 együtt 141 frt — kr.
 Jákó-Hodoson: Többen 6 frt — kr.
 A kegyes adományok összege 36 egyházban 4919 frt 18 kr.
 Több a mult évinél (4207 frt 64 kr.) 711 frt 54 krral.

5. *Adózási viszonyaink feltüntetésére a méltóságos konvent az 1897. évi adatok újabb s biztosabb beszolgáltatását rendelve el, a »Jelentő ivekből« a következőket terjesztem elő: az adatok az 1898. évi szeptemberi gyűlésünk jegyzőkönyvében felsorolt adatoktól lényegesen nem különböznek.*

A 10 frton alul állami egyenes adót fizetők legnagyobb egyházi adó terhet hordoznak:

Pelbárthidán	állami adójuknak	196	százalékát.
Pósalakán	»	187	»
Váncsodon	»	170	»
Nagy-Kerekiben	»	150	»
Fugyiban	»	140	»
Száldobágyon	»	128	»
Pályiban	»	114	»
Nagy-Szántón	»	117	»
P.-Tóldon	»	111	»
Nyüveden	»	108	»

A legkisebb egyházi terhet hordozzák:

B.-Püspökiben	állami adójuknak	12	százalékát.
Nagyváradon	»	27	»
Kis-Marjában	»	44	»
Kis Jenőben	»	48	»
Élesden	»	61	»
Fugyiban	»	61	»

Az összes állami adójukhoz mérten, az összes egyháztagok legnagyobb egyházi adót fizetnek:

H.-K.-Száldobágy	összes állami adójának	100	százalékát.
Nagy-Kereki	»	97	»
Fugyi	»	95	»
Pályi	»	80	»
Szentjános	»	72	»

A legkisebb egyházi adót fizetik:

Nagyvárad összes állami adójának	14	százalékát.
B.-Püspöki	»	» 15 »
Bihar	»	» 25 »
Kismarja	»	» 25 »
P.-Told	»	» 28 »
Zsáka	»	» 28 »

Az egész egyházmegyében a 10 frton alul állami adót fizetők, állami adójának egyházi adójuk 66 százaléka.

Az egész egyházmegye adófizetőinek állami adójához mérten egyházi adója: 36 százalék.

Tett intézkedéseimnek jóváhagyását tisztelettel kérve,

Kiváló tisztelettel vagyok

Nagykerekiben, 1899. évi szeptember 26.

Szabó Károly,

esperes.

A szokott gonddal szerkesztett jelentést a közgyűlés magáévá teszi, egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatja, annak külön intézkedést igénylő részeire nézve határozatait a következő számok alatt foglalja be.

53. szám. Szabó Bertalan s. lelkésznek Sulyok István nagyvárad-i lelkész mellé és Kelemen Ferencz s. lelkésznek Csák Máté nagyvárad-i lelkész mellé lett kibocsátását

A közgyűlés tudomásul veszi, nevezetteket az egyházmegye kebelébe felveszi.

54. szám. Bethlendy Sándor váncsodi lelkésznek hivatala elfoglalására adott esperesi beleegyezést

A közgyűlés tudomásul veszi, nevezettet az egyházmegye kötelékébe fogadja s utasítja úgy őt, mint egyházközség előjáróságát a szokásos változási díjaknak közpénztárba leendő befizetésére.

55. szám. Nemes Pál bojti volt tanítónak a siteri egyházközségben kényszerítő szükségből, ideiglenesen leánytanítóul alkalmazhatására és Nagy Sándor képezdei tanfolyamot jeles eredménnyel végzett ifjunak a bojti egyházközségben leánytanítóul alkalmazhatására adott esperesi beleegyezést

A közgyűlés tudomásul veszi, s utasítja a nevezetteket a bekebelezési díjaknak közpénztárba leendő befizetésére.

56. szám. Varga Bélát, ki a bihari egyházközségben leánytanítóul szabályszerűen megválasztatott:

A közgyűlés új állomásán megerősíti, az egyházmegye kebelébe fogadja s utasítja a bekebelezési díjnak közpénztárba leendő befizetésére.

57. szám. Az esperesi jelentésből megütközéssel értesül a közgyűlés arról, hogy Pósalaka egyházközségének előjárósága teljesen tanácstalanul ingadozik és kiváló mértékben sürgető iskola ügyeinek rendbe hozatalára hozott egyháztanácsi határozatainak érvényt szerezni nem tud.

A közgyűlés a midőn a pósalakai egyházközség presbyteriumának iskola ügyeiben tanusított eljárását helyteleníti, megbizsa Nánási Imre m.-telki i lelkészt, hogy a pósalakai egyházban megjelenván, ott az iskola rendbehozatalára hozott egyházi és egyházmegyei határozatoknak érvényt szerezzen s eljárásának eredményéről az esperesi hivatalt értesitse.

58. szám. Az esperesi jelentésben egyenként felsorolt kegyes hagyományokért:

A közgyűlés ez uton is köszönetét nyilvánítja.

59. szám. Olvastatott az egyházmegyei tanügyi bizottság felterjesztése az iskolák 1898/99 ik évi állapotáról a mint következik:

Nagytiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Az egyházmegye 1898 99-ik évre vonatkozó tanügyi állapotáról szóló jelentésünket van szerencsénk előterjeszteni a következőkben:

I. Az egyházmegye iskoláiban — eltekintve a némely helyeken fellépett ragályos betegség miatt elrendelt szüneteléstől, — a tanítás az elmúlt iskolai évben, törvényeink szellemében teljesen kielégítő eredménnyel végeztetett.

Iskolafentartó egyházaink és tanítóink egész buzgó-

sággal igyekeztek megfelelni a népnevelés megasztos eszméje által reájok rozott, nehéz bár, de szép feladatnak. — A hol némi hiányok mutatkoztak, azok csak is a szegénység nyomasztó hatásának; vagy pedig a tanítóváltozás folytán bekövetkezni szokott pillanatnyi fennakadásnak tudható be.

II. Az egyházmegye 42 egyházközségében, a kügypusztai államilag segélyezett iskolával: 53 ev. ref. felekezeti iskola, 7 állami s 5 községi iskola van.

Az 53 felekezeti tanító közül oklevele van: 32-nek, igazolványa: 15 nek, lelkészi képesítvénye: 1-nek, ideiglenes tanító van: 5 helyen.

III. Az egyházmegye területén van 6—12 iskola köteles fiu: 3040, nő: 2851, együtt: 5891. Ezek közül iskolába jár fiu: 2849, nő: 2666: együtt: 5515. N m jár iskolába fiu: 137, nő: 147, együtt: 284. Felekezeti iskolába jár: 5515. Állami iskolába jár: 442. Községi iskolába jár: 1396.

IV. Az iskolába járók mulasztottak az év folyamán igazolatlanul: 29, 792 félnapot, igazolva: 72, 588 félnapot. Az igazolatlan mulasztások után büntetéspénzül befolyt: 18 frt 50 kr.

V. Az iskolák állapota. Tűrhetők a furtai leány, jákóhodosi leány, h.-k.-száldobágyi vegyes, kismarjai kis vegyes, nyüvedi vegyes, pelbárthidai vegyes, — rosszak a bojti fi, toldi vegyes iskolák. A többi iskolák állapota: jó.

VI. Az iskolák felszerelése. Hiányos a bojti fi, borsi fi, b.-püspöki i kis fi, csatári leány, furtai leány, h.-k. kovácsi-i vegyes, kisszántói vegyes, nagykerek-i fi, leány, nagyszántói vegyes, siteri fi, leány iskola. A többi iskolák felszerelése: kellő.

VII. Az iskolák belállapota. Kitünők: az ártándi vegyes, bihari kis vegyes, b.-püspöki i nagyleány, borsi fi, kismarjai nagyleány, szentjánosi fi, leány. Elegendők: a bojti leány, furtai leány, hodosi leány, k. marjai nagy fi, kisvegyes, nagykerek-i leány, siteri fi, pelbárthidai vegyes, váncsodi fi, leány. Rosszak: a b.-szentmártoni vegyes, bojti fi. A többi iskolák belállapota jó.

VIII. Az iskolák szellemi állapota. Jelesek: az ártándi vegyes, borsi fi, bihari kisvegyes, b.-püspöki i nagyleány, csatári fi, kismarjai nagyleány, mezőkeresztesi nagy fi, nagy leány, kis leány, szentjánosi leány, nagykerek-i leány, paptamási i fi, zsákai fi, váncsodi fi. Jók: a b.-püspöki i kis fi, kis leány, csatári leány, furtai fi, leány, h.-k.-kovácsi i

vegyes, kismarjai nagyfi, kügypusztai vegyes, kisszántói vegyes, m. keresztesi kisfi, nagykereki i fi, nagyszántói vegyes, nyüvedi vegyes, siteri fi, p-tóldi vegyes, zsákai leány.

Elegendők: a bihari nagyleány, borsi leány, b. szentmártoni vegyes, bojti leány, b.-püspöki-i nagyfi, darvasi vegyes, h-k.-száldobágyi vegyes, h-k.-pályi-i vegyes, h k. ujlaki vegyes, j.-hodosi leány, kismarjai kisvegyes, szentjánosi fi, pelbárthidai vegyes, paptamási-i leány, váncsodi leány. Alig elegendők a bihari nagyfi. bojti fi.

Tisztelettel beterjesztik.

Nagykerékiben, 1899. szept. 26.

Engi Ferencz,

tanügyi biz. jegyző.

Szabó Károly,

tanügyi bizottsági elnök.

A közgyűlés a jelentést egész terjedelmében jegyzőkönyvbe veszi; s egyben felhívja és utasítja az egyházi előjáróságokat, hogy az iskolába nem járókkal, valamint a nagymérven igazolatlanul mulasztókkal szemben ellenőrzési jogaikat s kötelezettségeiket lelkiismeretes szigorúsággal teljesítsék.

60. szám. Olvastatott az állandó szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve az egyházmegye által elrendelt egyházmegyei világi tanácsbiróság és egyházmegyei könyvtárnokság betöltésére beérkezett szavazatok elbírálásáról. E szerint 41 egyházból beérkezett: 47 szabályszerű szavazat, a melyből egyházmegyei világi tanácsbiróságra Szunyogh Péter biharvármegyei alispán: 34, Dr. Miskolczy Ferencz biharvármegyei központi főszolgabíró és egyházmegyei világi jegyző: 11, Zathureczky Albert: 1, Zathureczky István 1, szavazatot nyert.

Az egyházmegyei könyvtárnokságra Sulyok István nagyváradi lelkész 42, Csák Máté ugyancsak nagyváradi lelkész 1 szavazatot nyert.

Nem szavazott a m.-telegdi egyháztanács. Könyvtárnokra nem adtak szavazatot a csatári, fugyi-i, m.-kakucsi, és b.-püspöki-i egyháztanácsok.

A közgyűlés a szavazás eredményét örvendetes tudomásul veszi s felhívja a választottakat a megállapított eskü letételére; a

melyet választottak készséggel teljesítvén, tanácsbírói, illetve könyvtárnoki székeket a közgyűlés szerencsekívánatai között elfoglalják.

Kapcsolatban a nem szavazott m.-telegdi egyháztanács s a hibásan csak tanácsbíróra szavazott csatári, fugyi-i, m.-kakucsi és b.-püspöki-i egyháztanácsok felhivatnak, hogy elmaradt, illetve hibás szavazatukért magukat az esperesi hivatalnál igazolják és amennyiben az esperesi hivatal az igazolást nem találná kielégítőnek, a szokásos birságot a közigazgatási pénztárba fizessék be.

61. szám. Csák Máté és Kiss Elek egyházmegyei tanácsbírák, beterjesztik jelentésüket a pelbárthidai lelkészválasztásról. E szerint a pelbárthidai egyház a vonatkozó egyházi törvények szigorú megtartása mellett, meghívás útján Holkó József rugonfalvai lelkészt választotta meg. Mellékelve vannak a vonatkozó okmányok.

A közgyűlés a választás eredményét örövendetes tudomásul veszi, Holkó Józsefet pelbárthidai lelkészi állásában megerősíti s utasítja úgy őt, mint az egyházközségét, a szokásos változási díjaknak közpénztárba leendő befizetésére.

62. szám. Kocsis József lelkész gyámoldai pénztárnok az egyházmegye 38 1899. sz. határozata értelmében beterjeszti Karácsony Imre révi misszionárius lelkészgyámoldai tartozásairól szerkesztett kimutatását.

Kapcsolatban Karácsony Imre lelkész, hivatkozással arra, hogy lelkészgyámoldai tartozásai közé a misszionáriusi utazásaira megállapított 200 forint fele része — 100 frt — is felvétel, holott ez összeg a gyámoldát illető féljövdelem alkatrészét nem képezheti. Kéri a közgyűlést gyámoldai tartozásának a pénztárnok által kimutatott 276 frt 40 krnyi összegéből azt levonatni.

A közgyűlés a jelentést tudomásul vevén, Karácsony Imre missionárius lelkész kérelmének helyet ad s gyámoldai tartozásaiból egyszáz forintot s annak visszamenőleg hat évről szá-

mitott kamatait leírni rendeli. Erről lelkész gyámoldai pénztárnokot értesíti.

63. szám. A zsákai egyháztanács tudomásulvétel végett bemutatja a méltóságos özv. báró Vesselényi Istvánné szül. Gróf Rhedey Stefánia által néhai édes atyja Gróf Rhedey János emlékére, a zsákai ev. ref. lelkészi javadalom emelésére tett s már be is fizetett 2000 frt tőke természetű alapítványról adott alapító levelet.

Az alapító levél szerint, az alapítvány a bihari ev. ref. egyházmegye által »Gróf Rhedey Stefánia alapítvány a zsákai ev. ref. lelkész javára« czimen, mint örök elidegeníthetetlen, semmi más célra nem fordítható alaptőke kezeltetik s évi kamatját a mindenkori zsákai ev. ref. lelkész élvezi.

Kapcsolatban vannak a zsákai egyháztanács azon határozatai, a melyekben az alapítvány elfogadását jelenti ki.

A közgyűlés a bejelentést tudomásul veszi; a nemes szívű s vallásos buzgósággal ékes grófnőnek jegyzőkönyvében is köszönetet mond. Az alapítványi összeget pedig közigazgatási pénztárába a fent meghatározott czim alatt kezelendőleg beutalja.

64. szám. A m.-telki i. egyház betérjeszti a kezelése alá adott Sorbán Jánosné-féle alapítványok számadásainak kivonatát.

Tudomásul szolgál

65. szám. A b.-szentmártoni egyháztanács presbyteriumi és egyház községi közgyűlési egyhangu határozatai alapján, engedélyt kér arra, hogy temploma teljes renoválása céljából, az egyház tagjaira, 5 év alatt behajtandó 2500 frt építési adóterhet róvhasson ki

A közgyűlés a jelzett célra kért adóteher kivetését a b.-szentmártoni egyházközségnek engedélyezi. A behajtandó és felhasználandó összegekről, valamint a templom renoválása körül teljesítendő munkálatokról és értékekről annak idejében rendszeres számadást készítsen és terjesztszen fel.

66. szám. A körözs-nagyrévi egyház engedélyt kér arra, hogy a régi párbérrendszert gyülekezetében megszüntethesse s az egyházi adózás teljesítését 5 osztályba sorozás

utjá
csal

adó

vég
köl

plo
köz
pél
ada

bi
év

m
té
m
te
év
ho
tü
le

utján eszközöltethesse, 75 kr, 2 frt, 3 frt, 4 frt és 5 frt családonként megosztandó fokozattal.

Kapcsolatban van lelkész nyilatkozata a tervbe vett adózási rendhez hozzájárulásáról.

A közgyűlés hozzájárul a révi egyház kérelméhez s azt jóváhagyás végett pártolólág terjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés elé.

67. szám. A k.n.-révi egyház beterjeszti jóváhagyás végett renovált temploma belső berendezési költségeinek költségelőirányzatát.

Kapcsolatban a k.n.-révi lelkész bejelenti, hogy temploma jelzett belső berendezését 300 frt költséggel már eszközölte is, sőt a f. évi szept. hó 17 kén tartott ünnepélyes felavatással, a templom rendeltetése céljára át is adatott.

A közgyűlés elkerülhetetlenül szükségesnek látja ugyan, hogy a presbytériumok ilyen-nemű intézkedéseikről, azok fogantatása előtt tegyék meg jelentéseiket a közgyűlésnek, a jelen esetben a k.nagy.-révi egyház templom a belső berendezésének költségelőirányzatát s illetve a berendezésre vonatkozólag végeztetett munkálatokat, kivételesen helyben hagyja.

68. szám. A nagyvárad ev. ref. leányinternátus ig. bizottsága nevében Ritoók Zsigmond elnök az intézet 1898 99. évi működéséről szóló jelentését beterjeszti a mint következik:

Nagyfiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

A nagyvárad ev. reform. leányinternátus működésének második évéről beszámolni akarván, kötelességszerű jelentésünket a jóleső örömmérettel teszszük meg. A közelebbi múlt tanév eredménye ugyanis nemcsak szellemi és anyagi tekintetben mondható teljesen kielégítőnek, hanem a két éves tapasztalat után immár arról is meggyőződést szerezhetünk, hogy intézetünk létesítésével egyháztársadalmi életünknek egyik égetően érzett nagy hiányán valóban segítve lett és a protestáns nőnevelésnek meglehetősen töretlen

utján, a kezdeményező első lépést elég szerencsésen kísérelték meg

Az 1898/99 iskolai évre, az időközben eszközölt felvétellel együtt 26 növendék helyeztetett el intézetünkben; vagyis épen kétszer annyi, mint a megelőző esztendőben. A növendékek közül 20 a polgári leányiskolát, 3 a r. kath. tanítónőképző intézetnek I. ső osztályát, 3 pedig a női kereskedelmi tanfolyamot látogatta. Vallásra nézve 25 ev. ref. és 1 r. kath. volt. A szülők társadalmi állását tekintve növendékeink nagyobb része lelkészi és tanítói családokból való.

Mivel a növendékek létszámában ilyen öröndetes emelkedés állott be: az ig. bizottság még a tanév megkezdése előtt gondoskodott arról, hogy a kellő felügyelet gyakorolhatása végett az igazgató mellé egy kisegítő alkalmaztassék, a kinek teljes ellátáson kívül 100 frt tiszteletdíj helyeztetett kilátásba. A körülmények által indokolt ezen intézkedés a közelebbről érdekelt egyházmegyék közgyűléseinek szabályszerűen bejelentetvén, egyértelműleg elfogadtatott s megerősített.

Intézetünk iskolai éve az 1898. szeptember 4-én vette kezdetét s háztartásunk minden szünetelés és megszakítás nélkül a folyó évi június 30. napjáig vezetett. Ez idő alatt ugy az igazgató, mint a felügyeletre különöbben hivatott igazg. bizottság, részint a pontosan megtartott havi gyűlések, részint tagjainak személyes látogatása által, mindent elkövettek arra nézve, hogy a szellemi és anyagi ügyvezetés sikeres és áldásos legyen.

S valóban ennek köszönhető mindenekelőtt, hogy növendékeink szorgalom, tanulásban való előmenetel, iskolai és házi magaviselet tekintetében, nemcsak az illető tanterületek dicséretét vívták ki, de a meleg elismerés hangján nyilatkoztak arról mindazok, a kiknek alkalmuk és módjuk volt egyik-másik növendék haladásában az időnkénti fokozatos fejlődést figyelemmel kísérni. Jelentésünk eme pontjának némileg igazolására szolgál, hogy a tanév végén 5 növendék általános kitűnő, 17 jeles és 3 jó osztályjegyű bizonyítványt nyert, magaviseletet illetőleg pedig 23 elsőfokunak, 2 másodikfokozatunak találtatott.

A vallásos erkölcsi nevelés most is kiváló gondját képezte intézetünknek. A házi ügyrend keretében, egyebek

között intézkedés tétetett az iránt, hogy egyháztörténetünk kimagaslóbb alakjaival és jelen egyházi életünk vezéregyéniségeivel az igazgatónő elbeszélése vagy felolvasása után, növendékeink közelebbről megismerkedvén, azoknak nemes tényeiből egyháziasságot, evangy. reform vallásukhoz való meleg ragaszkodást és áldozatkész szeretetet tanuljanak el.

Vasárnap délelőtt az igazgatónő vezetése mellett, az isteni tiszteleten mindenkor megjelentek és alkalomadtán az urasztalához is járulni tartoztak.

Lehetővé tette ig bizottságunk azt is, hogy növendékeink az intézet falain belől nyelv, zene, ének és tánczoktatást nyerhessenek. Egyben gondoskodott arról, hogy a komoly tanítás mellett a szórakozás és testedzés eszközei se hiányozzanak. Így a naponkénti séta, hosszabb kirándulás, lapdajáték, korcsolyázás az idő és körülményeknek megfelelően gyakorlatba vétettek.

Az egészségi állapot, főleg a tavaszi hónapokban, kifogástalannak jelezhető. Kisebb s rövidebb lefolyású betegeskedések elég gyakorta fordultak elő, de súlyosabb megbetegedés csak egy esetben történt, minek következtében intézetünknek egyik legkiválóbb növendéke Papp Mariska II. polg oszt tanuló időközben helyét elhagyni kénytelen volt.

Ugyancsak itt kell megemlékeznünk azon sajnálatra méltó körülményről is, hogy az igazgatónő kíséretével megbízott Gyarmathy Izabella k. a. f. évi április hóban, gyengélkedése miatt, az intézettől megvált. Eltávozása az intézet és növendékekre nézve egyaránt veszteség.

Az intézet múlt évi anyagi életének képét a következőkben van szerencsénk röviden ismertetni.

»Házi pénztárunk« miként a $\frac{1}{2}$ alatt tisztelettel idehajlitott megvizsgált számadás mutatja, fölösleggel záratott le és így az egyházi felsőbb hatóság által megerősített költségelőirányzat, minden egyes tételeiben betartatván, tulkiadás sehol elő nem fordul. A bevétel főösszege ellátási díj és különböző járulék czimen: 4590 frt 84 kr és a kiadás: 4112 frt 59 kr; maradvány tehát: 478 frt 35 kr, mihez még 2 növendék után fennálló: 185 frt 66 kr követelést hozzá számítva: 663 frt 31 kr megtakarítás eszközöltetett a nélkül, hogy az élelmi czikkeknak akár mennyiségét, akár minőségét illetőleg a legkisebb megszorítás történt volna.

Örvendetes jelenség gyanánt emeljük ki, hogy a Fő-tiszt. és Méltóságos egyházkerülettől az intézet gyámolítására az 1898 99-ik évre szintén folyósított egyezer forint segélyt, a melyért e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki nem volt szükség ezuttal az intézet kitartására felhasználni, hanem érintetlenül a »gyűjtő pénztár« állagának növelésére fordítottak azért, hogy ez által is minél hamarabb elérhessük ama nagy célunkat t. i. internátusunknak a közeljövőben egy magasabb fokozatu tanintézettel összekötésbe hozatalát.

Az anyagi állapot kapcsán, jelentést tenni tartozunk a »Ritoók alapítvány«-ról, mint olyanról, mely rendeltetési céljánál fogva, bár nyilvántartása nem a háztartási pénztár számadása körébe esik, inkább e helyen említendő. Ez alapítvány állaga az 1898. decz 31-iki takarékpénztári zárlatkor 1327 frt 75 krt tett ki, mely összeg a nemes alapító időközi járulékával és a másoktól eredő kegyes adományokkal is növekedve, remélhető, hogy nemsokára oly tekintélyes értéket képvisel, a melylyel működését megkezdheti.

De ha intézetünk ez idő szerint nincsen is abban a kedvező helyzetben, hogy 1—2 szegény növendék ingyenes ellátását biztosító alapítványnyal rendelkezék, mind az által a mult tanévben 2 növendékünk kedvezményes ellátásban részesült oly formán, hogy Tekint. Dr. Fráter Imre biharmegyei közkórházi igazgató főorvos ur, a ki intézetünknek házi orvosa, az általunk részére felajánlott szerény évi tiszteletdíjat, két évről 100 frtot Szkárosi Mária és Emma tanulók ellátási díjának kiegészítésére visszaajándékozni kegyeskedett. Mig egyfelől hálás köszönettel adózunk e nemes tényért, addig más felől benső örömmel látjuk megczáfolva benne azt a sötét skepsist, a mely áldozatkészség és egyháziasság tekintetében korunkat és embereinket annyira sivárnak és önösnek tartani szereti.

Ugy érezzük, hogy jelentésünk hiányos volna anélkül, ha külön pár sort nem szentelnénk annak a látogatásnak, a melylyel egyházkerületünk Főtiszteletü és Méltóságos Püspöke, a mult év végén, midőn a belényesi templomavatás ünnepélyére ment, Nagyváradon átutaztában előkelő kíséretével intézetünket szerencséltette. Igaz hálával tartozunk főpásztorunknak e látogatásért, mert így közvetlenül is volt

alkalma tapasztalni, hogy egyházkerületünknek hathatós anyagi támogatásával létesült és működő internátusunk úgy berendezése, mint általában szelleménél fogva egyházunk kultur intézményei között tekintélyes és fontos hely elfoglalására hivatott.

E részletes s minden körülményre hűen kiterjeszkedő jelentésünknek tudomásul vételét, valamint az Egyházkerületi közgyűlés elé felterjesztését tisztelettel kérve maradtunk

Nagyváradon, 1899. évi augusztus hó 22. A nagytiszteletű és tekintetes Egyházmegyei Közgyűlésnek alázatos szolgálói

Sulyok István,
igazg. bizottsági jegyző.

Ritoók Zsigmond,
igazg. bizottsági elnök.

Az intézetnek szellemi és anyagi életét részletesen feltüntető bizottsági jelentés örövendetes tudomásul szolgál, s az egyházmegyei közgyűlés míg egyfelől az internátus ügyeit oly szép eredménnyel vezető igazgató bizottságnak, az elnökségnek, Sulyok István előadó jegyzőnek, valamint Dr. Fráter Imre intézeti orvos részére, tiszteletdíjának két intézeti növendék ellátási járuléka fedezésére való felajánlásáért, hálás elismerését és köszönetét kifejezi, addig másfelől elrendeli, hogy a jelentés egy példánya a szervezeti szabályzat értelmében az egyh. kerületi közgyűléshez felterjesztessék.

69. szám. A nagyváradai ev. ref. leányinternátus elnöksége özv. Pappszász Károlyné urnőnek az ig. bizottsági tagságról való lemondását bejelentvén, helyének betöltésére nézve intézkedést kér.

Az egyházmegyei közgyűlés özv. Pappszász Károlyné urnő lemondását sajnálattal, s az intézet érdekében mindenkor tanusított ügybuzgóságának jegyzőkönyvi elismerése és köszönete mellett tudomásul vevén, az így megüresedett ig. bizottsági tagságra, az öt éves ciklusból még hátralevő három év tartamára Füredi Lászlóné urnőt Nagyváradról

megválasztja. Miről úgy az intézet elnökségét, mint megválasztottat, értesíteni rendeli.

70. szám. A nagyvárad ev. ref. leányinternátus ig. bizottsága az intézet 1899/900 ik évi háztartásának költség-előirányzatát megerősítés végett bemutatja:

I. SZÜKSÉGLET.

a) Személyi kiadás:

1. Igazgatónő tiszteletdíja . .	500 frt — kr.	
2. Házvezetőnő " . .	200 frt — kr.	
3. Intézeti orvos " . .	50 frt — kr.	
4. Alkalmazottak fizetése . .	250 frt — kr.	1000 frt — kr.

b) Dologi kiadás:

5. Élelmi szerekre (36 személy)	3314 frt 67 kr.	
6. Tűzifára	350 frt — kr.	
7. Világításra	130 frt — kr.	
8. Mosatásra	35 frt — kr.	
9. Beruházásra	200 frt — kr.	
10. Az intézet szünidei kitartása	100 frt — kr.	
11. Épület fenntartásra	200 frt — kr.	
12. Előre nem láthatókra . .	100 frt — kr.	4429 frt 67 kr.
	együtt	5429 frt 67 kr.

II. FEDEZET.

1. Készpénz áthozat 1899-ről	478 frt 25 kr.	
2. Követelés " "	185 frt 66 kr.	
	együtt	663 frt 91 kr.
3. 1899/900. ellátási díjból	5150 frt — kr.	
4. " járulékokból	217 frt — kr.	
5. Egyh. ker. segély 1899/900-ra . .	1000 frt — kr.	
	együtt	6367 frt — kr.
	az 5 tétel	7030 frt 91 kr.

III. ÖSSZEHASONLÍTÁS

II.	7030 frt 91 kr.
I.	5429 frt 67 kr.
III. Maradvány	1601 frt 24 kr.

A minden egyes tételében realis alapon nyugvó költségelőirányzat helybenhagyatván, a bihari ev. ref. egyházmegye, mint az intézetet fenntartó egyik hatóság részéről megerősítetik. Egyidejűleg a házvezetőnőnek 200

frtban megállapított évi tiszteletdíja szintén jóváhagyatik.

71. szám. Tárgyaltatott az egyhm. 30—1899. számu végzésével a missziói lelkészek eljárását és az egyházhatósági ellenőrzést szabályozó munkálat megkészítésére kiküldött bizottság felterjesztése:

SZABÁLYZAT

a bihari ev. ref. egyházmegye területén működő missziói lelkészek eljárásáról s az egyházhatósági ellenőrzésről.

I. A hivek nyilvántartása.

Minden missziói kör területéről állandó nyilvántartási *családkönyv* készítendő, amelybe ev. ref. vallásu hiveink polgári községenként, a közigazgatásilag hozzájuk tartozó tanyákkal, gyártelepekkel és vasuti őrházakkal együtt, olyformán gyűjtendők össze, hogy az egyes családok és magán egyének, az időnként előforduló születési, házassági, halálozási, vagy egyéb figyelemre méltó változások és esetek bejegyzése végett, külön-külön lapokon foglalnak helyet. Mihezképest a családkönyv akként szerkesztetik, hogy abból mindjárt az első tekintetre kitűnik: a családfő társadalmi állása vagy foglalkozása, a szülék vallása, életkora, a házasság törvényessége, a gyermekek neve, születési éve, konfirmálásuk ideje. Ugyancsak a családkönyv alapján tartandó nyilván a családokban, vagy egyeseknél előforduló esetleges vallásváltoztatás, valamint a missziói kör területéről történt kiköltözés.

Abban az esetben, ha a missziói kör területéről valamely család vagy a családnak felnőtt tagja egy másik missziói kör területére távozik: kötelessége a lelkésznek e körülményt az ottani lelkésznek azonnal tudomására juttatni, hogy hitsorsosaink lelkigondozás és felügyelet nélkül egy pillanatig se maradjanak.

II. A hivek lelki gondozása.

A lelki gondozás tárgyát a felnőtt és gyermek egyház tagok képezvén, e szerint az vagy a családi körben, vagy azonkívül történik. Intensivitásának elengedhetetlen feltétele a lelkész és hiveknek minél közvetlenebb s minél gyakoribb érintkezése.

Ugyanazért kötelessége missziólelkésznek, eltekintve attól a hivatalos látogatástól, midőn felhívás folytán, itt, vagy ott, lelkészi teendőket végez, a gondjára bízott terület mindegyik pontján, lehetőleg minél többször, de minden év-negyedben legalább egyszer, megjelenni s minden községben vagy telepen minden családot vagy magános egyént fölkeresni, őket buzgó szeretettel ev. reform. vallásunkhoz, s egyházunkhoz való törhetetlen ragaszkodásra buzdítani, a hit és erkölcsi életet, valamint a családokban a gyermeknevelést irányítani, bajaikban gyámolítani és vigasztalni.

A lelki gondozás és hitélet emelésének eszközei:

a) *a nyilvános isteni tisztelet*. Azon helyeken ugyanis, a hol hiveink nagyobb számmal élnek együtt, péld. legalább 15–20 egyháztag található, az esztendőnek tervszerűleg megállapított napjain, valamely alkalmas helyen, urvacsora osztással egybekötött isteni tisztelet tartandó, a melyre nem csak az ott lakó, hanem a környéken élő hivek mindannyiszor előzetesen figyelmeztetendők.

b) *a családi isteni tisztelet*, mely a családfő kikért beleegyezésével, mindenütt gyakorlatba veendő, valahol csak egy, legfeljebb két család található együtt. A családi isteni tisztelet a körülményeknek megfelelő módon, vagy éneklés és imádkozás, vagy esetleg bibliaolvasás és magyarázásból áll.

c) *magán beszélgetés, buzdítás*, a hol főképen egyes elszigetelten élő hitsorsosainkat szükséges az ellentétes áramlatok között szilárdítani és megtartani.

d) *vallásos iratok*, mindenek felett a biblia és énekeskönyv terjesztése.

A mennyiben a lelki gondozásnak fentebb érintett eszközei jobban csak a felfőtt egyháztagoknak hitőkben való megerősítését eredményezhetik: a gyermekek vallásos oktatása még tervszerűbb s körültekintőbb gondoskodást igényel.

E tekintetben pedig mindenekelőtt tudnia kell missziói lelkésznek, hogy a területén lakó ev. reform. családokban hány tanköteles gyermek található. Azért minden tanév kezdetén a családkönyv alapján, a tanköteles gyermekekről *kimutatást* készít, s míg a szüléket egyfelől azoknak iskolába járatására figyelmezteti, addig másfelől az iskolát fentartó állam, község vagy felekezet hatóságánál idejében intézkedik, hogy mindenütt, a hol elháríthatlan akadályokba nem

ütközik, a növendékek megjelenésekor hitoktatás céljából rendelkezése alá bocsátassanak, s a szükséges vallástani tankönyvvel ellátva legyenek.

De arra tekintettel, hogy a növendékekkel való találkozása csak bizonyos időközönként történik: igyekezzék a szülőkre úgy hatni, hogy azok családjokban a vallásos nevelés nagy munkájánál buzgó támogatói legyenek s ez irányban maguk is minden lehetőt megtegyenek.

Ott pedig, a hol még az is lehetetlen, hogy egy vagy más okból a tanköteles gyermekek nyilvános oktatásban részesüljenek: minden egyes alkalommal, midőn a család körében megjelenik, ha másként nem, legalább a gyermekekkel való közvetlen beszélgetés útján, ismertesse meg azokat vallásunk legfőbb igazságaival s néhány rövid imádsággal, s ha pedig már olvasni képesek: azonnal vallástani könyvekkel láttassanak el.

Sulyt fektessen különösen arra, hogy ha a gyermekek az urvacsorával való élhetésre megszabott törvényes kort már elérték: azok föltétlenül konfirmáltassanak s egyszersmind urvacsorával éljenek.

III. *A misszió terület egyes pontjainak szervezése, a hivek adományozása.*

A misszió területnek minden olyan pontján, a hol már egynél több reform. család lakik, több szempontból szükséges, hogy egy irni és olvasni tudó egyháztags, az anyaegyházakban szokásos némi gondnoki teendők végezésével megbizassék. Így mindenek előtt feladatává tétessék a zottani hit-sorsosok számának nyilvántartása; továbbá gondoskodnék arról, hogy az isteni tisztelet tartására alkalmas helyiség legyen, midőn a célból a missziói lelkész megjelen; beszerezné az urvacsoraosztáshoz szükséges kenyeret és bort, az időközben gyűlt adományt számadás kötelezettsége mellett felvinné, s minden, a hiveket közelről érintő mozzanatokat, felekezeti sérelmeket, a melyekben gyorsabb intézkedés igényeltetnék, a missziói lelkész tudomására hozná.

De ha az egyes pontokon hiveink között ilyen egyének nem találhatók: az esetben községekben a jegyző, gyárakban az igazgató, tanyákon a gazdatiszt, vagy bármely más egyén volna fölkérendő, hogy legalább hiveink számáról, a

mennyiben ez lehetséges — a missziói lelkészt értesíteni sziveskednének.

Bár egyházi törvényünk nyilván intézkedik arról, hogy a leány- és fiók-egyházban élő hiveink valamely anyaegyházhoz tartozni s ott az egyházközségi jogok élvezetében és közterhek hordozásában részt venni kötelesek: mégis kívánatos, hogy a misszió területén lakó egyháztagok egyházi adózásra, ha csak arra önként maguktól nem ajánlkoznak, ne szoríttassanak. E helyett azonban a nyilvános isteni tisztelet alkalmával a misszió céljára leendő adakozásra felhívandók, s egyébkor is, a hol lehetséges és a mennyiben az illetők anyagi helyzetétől elvárható, a lelkész oda hatni igyekezzék, hogy e magasztos ügyben áldozatkészségre buzduljanak.

Ez adományok azonban első sorban arra használtatnának fel, hogy vallástani kézikönyvek s egyéb vallásos iratok ebből szereztetvén be, a hivek között díjtalanul osztatnának szét.

IV. *Missziói lelkész díjazása.*

Az évnegyedenként vagy a fentforgó szükséghez képest rövidebb időközök alatt teljesített hivatalos körutak, látogatások alkalmával végzett lelkészi funkciók teljesen díjmentesek s missziói lelkész azokért külön díjat nem számíthat fel. Önként értetvén, hogy a lelkészi szolgálatot igénybevevő felek részéről esetleg felajánlott tiszteletdíjat a szabályzat ezen pontja egészen figyelmen kívül hagyja.

Díjmentesek s hivatalból teendők meg azon utazások is, melyeket időközileg a misszió terület valamelyik pontján fölmerült olyan ügyek érdekében teljesít a lelkész, mikor a gyors intézkedéssel a hiveket, s közvetve tehát a közegyházat is sújtó baj, vagy veszedelem, visszaélés stb. háritatik el.

Abban az esetben, ha valamely lelkészi szolgálatot a hivek egyenes kérelmére végez a missziói lelkész, ellátási és fuvar költségei a fél terhét képezik. Ha pedig a fél sem a fuvart, sem az ellátást nem adhatná meg: akkor péld. cselédeknel és napszámosoknál, rendszerint, egyebeknél igazolt szegénység alapján, ezeket az egyházmegyei közpénztár fedezi, mely esetben missziói lelkész ellátás czimen, lehetőleg mér-

sékelt összeget, legfeljebb: 2 forintot számíthatván fel naponként, palást-díjat azonban akkor sem követelhet.

Ugyancsak az egyházmegyei közpénztár terhére esnek az urvacsora osztás körül fölmerült minden olyan kiadásai is, melyek sem a hivek adományaiból, sem pedig a missziói célokra befolyt adakozásból nem fedezhetők.

Missziói lelkészek fentebb érintett kiadása mindenkor igazolt számla kapcsán terjesztendő be.

V. Egyházhatósági ellenőrzés.

Missziói lelkész rendszeres *utazási naplót* vezet, a melybe mindennemű ténykedése, ténykedésének helye, ideje, tartama, azoknak megjelölésével, a kiknek körében, vagy a kivel érintkezett, azonnal pontosan bejegyeztetik. Működésének és eljárásának részletes feltüntetése mulhatatlanul szükséges azért, hogy az komoly és hű képét nyujtsa lelkiismeretes ügybuzgóságának.

Mielőtt eltávoznék lelkész ténykedésének helyéről, az eljárását igazoló bejegyzéseket a helyi gondnok egyházztaggal, a jegyzővel, tanyákon a gazdatiszttal, vagy a család-fővel ellenjegyezteti.

Minden évnegyedben köteles missziói lelkész utazási naplójának hiteles másolatát jelentése kapcsán az esperesi hivatalhoz eljuttatni. Jelentésében említést tesz a hivek statisztikai állapotáról, a gyermekek iskoláztatásáról, a vallásoktatásról s általában a misszióterületen a hit és erkölcsi élet mibenlétéről, jelezvén mindazokat a ténykedéseket, a melyeket annak előbbvitele céljából elkövetett.

Az egyházmegye őszi közgyűléséhez, a misszió szellemi és anyagi állapotát feltűntető részletes jelentést terjeszt be, számszerű kimutatást tesz a hivek létszámáról, emelkedése vagy hanyatlása okáról; a tanköteles gyermekek száma, iskoláztatása, különösen pedig a vallásoktatásról. Statisztikailag felsorolja az év folyama alatt teljesített mindennemű lelkészi funkcióit, ténykedéseit az idő és hely megnevezésével. Véleményes javaslatokat tesz a missziói gondozás intenzívebbé tételéről, vagy a működését megbénító akadályokról s azok elhárításának módjáról.

Az évenként egyházlátogatást végző küldöttségnek a misszióra vonatkozó összes iratait, mint péld. családkönyv,

tankötelesek kimutatása, utazási napló, bemutatja, melyeket a bizottság behatóan átvizsgál, aláír és észleletéről az esperesi hivatalhoz külön jelentést terjeszt be. Az esperesnek egyébként joga lévén akár személyesen, akár megbízottja által bármikor a misszióterület bármely pontján ellenőrzést gyakorolni vagy gyakoroltatni, a nélkül, hogy e szándékáról a missziói lelkészt előre értesíteni köteles volna.

Az egyházmegyei közgyűlés a bizottság által beterjesztett szabályzatot azzal a módosítással, hogy a missziói lelkész kötelességéről szóló II. fejezetbe a következő szakasz: »Ha a missziói terület valamelyik községében az egyház tulajdonát képező ingatlan, vagy bármilyen vagyon létezik: missziói lelkész ezeknek jövedelmezéséről s a megszabott célra leendő felhasználásáról intézkedni és évenkénti fölterjesztésében ezekről jelentést tenni tartozik« — felvétessék; továbbá az V-ik fejezet második szakaszában a missziói lelkész által vezetett utazási napló ellenjegyzéséről szóló mondat illetően rendezésével: »első sorban a helyi gondnok, községi jegyző, gyárigazgató és gazdatiszt kérendő fel, s a mennyiben lehetséges a családfő csak az esetben, ha a fentebb jelzettek által az eszközölhető nem volna«, — elfogadtatván, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe fölvétetni rendeltetik. Az esperes pedig fölkéretik, hogy egyházmegyénk területén az ekként módosított szabályzat életbe léptetéséről ugyszintén az egyházm. közpénztár terhére a szükséges nyomtatványok előállítása, valamint azoknak a missziói lelkész rendelkezése alá bocsátásáról intézkedni méltóztassék.

72. szám. A csökmői ev. ref. egyháztanács, a vonatkozó iratok kapcsán, felekezeti iskolájának visszaállítására tett intézkedéseit helybenhagyás és megerősítés végett beterjeszti.

Az egyházm. közgyűlés mindenekelőtt a legnagyobb elismeréssel veszi tudomásul a

csökmői ev. ref. egyháznak azon áldozatkészségét és egyházas ügybuzgóságát, a melyet felekezeti iskolájának visszaállítása körül tanusít. Midőn az e tárgyban tett jóváhagyás végett felterjesztett intézkedéseit általánosságban elfogadja és megerősíti: hozzájárulását adja, először is ahhoz, hogy a változott viszonyoknak és a kitüntetett tankötelesek létszámának megfelelően, a régebbi 5 tanító helyett, ez idő szerint csak négyet állítson be; az ötödik: káplántanítói állomás betöltésétől a jelzett indokok alapján egy időre most még eltekintvén. Az ekként rendszerezett négy tanítói állomás részére kiállított s úgy az egyház, mint a tanítók érdekeit méltányos figyelembevevő és a régi díjleveleket előnyösen változtatott új fizetésleveleket megerősítvén, felhívja az egyháztanácsot, hogy azokat szabályszerűen és megfelelő példányban kiállítva, az egyházker közgyűléshez felterjesztés és megerősítés céljából az esperesi hivatalhoz minélelőbb juttassa el. Helybenhagyja továbbá, hogy a községi iskola szolgálatában állott Szőke Vincze, Kajcsa Lajos és Fodor Antal ev. ref. vallásu okleveles tanítókat állandó, és Falb Gyula ág. hitv. ev. okleveles tanítót egyévi időtartamra ideiglenes minőségben felekezeti iskolájában alkalmazza. Végül az 1899/900. iskolai évre megállapított költségelőirányzatot megerősítvén, beleegyezését adja, hogy az iskola fentartás céljára pár-bérben évenként 50 kr., továbbá 5% isk. pótdó, s minden növendék után, — megjegyeztetvén, hogy a szegényebb szülék az esetben ha egy és ugyanazon időben 3—4 gyermekök járna is iskolába, legfeljebb csak 2 növendékért esedékes tandíjjal róvhatók meg, — tandíj czimén 2 frt fizetessék. Az egyház tulajdonát képező s iskolai célokra rendelt ingatlanok jövőben is a tanügyi ki-

adások fedezésére szolgálnak. Sőt abban a nem remélt esetben, ha a csökmői egyház végsőig fokozott áldozatkészsége daczára sem volna képes az iskolai követelményeknek teljesen eleget tenni, de az anyagi kényszerhelyzet oda szorítaná, hogy tanügyi intézeteinek a kor színvonalán tarthatása végett az állami segélyezést igénybe vegye: eme célja elérésében az egyházmegye legjobb akaráttal támogatni fogja. Miről a csökmői egyház végzésileg értesítendő.

73. szám. Tárgyalás alá vétettek az országos közalapi segély iránt beterjesztett kérvények.

Az egyházmegyei közgyűlés:

1. a köröznagyrévi egyházat templomépítésből származott adósságának törlesztésére: 150 frt, 2. a nagyszántói csekély számú s igen szegény egyházközséget templom javítás és torony építésből keletkezett adósságának törlesztése végett: 150 frt, 3. a hegyköz száldobágyi nehéz anyagi viszonyok között élő egyházat a debreczeni főiskolával szemben fennálló adóssága törlesztésére: 105 frt, 4. a kevés számú és jóformán vagyontalan hivekből álló kisdéd pelbárthidai egyházat építkezések után fentlevő adósságainak törlesztésére: 300 frt, 5. a magyar-kakucsi idegen nemzetiség között, nyomasztó szegénységgel küzdő kis egyházat templom építésből eredt adósság törleszthetése céljából: 300 frt; ezen kívül Falusy Károly mezőtelegdi lelkészt, a ki csekély fizetéséből népes családjának fentartását s különösen három nagyobb gyermekének taníttatási költségeit nem fedezheti: 200 frt és Józsa Gábor nagy családú s családjában gyakori betegségek által eladósodott lelkészt: 200 frt közalapi segélyre az illetékes felettes hatóság figyelmébe melegen ajánlja

A magyar-kakucsi egyházat utasítja az

egyházmegye, hogy az eddig nyert és nyelendő segélyekről az espereshez beadandó jelentésében számoljon el.

74. szám. A csekélyebb fizetésű lelkészek javadalmazására szolgáló egyházkerületi alapból való segélyezés céljából.

Háger Miklós, az utóbbi években súlyos anyagi veszteségeket szenvedett darvasi, Borsos István csekély fizetésű fugyi i, Paulai Viktor alig 300 frt évi javadalmazással bíró fugyi vásárhelyi, Szokolay Béla nagy családú és szerény javadalmazású hegyköz-kovácsi-i, Szathmári László csekély fizetésű nagyszántói, Falusy Károly nagy családú és kevés fizetéssel bíró mező-telegdi, Bokros Benedek súlyos anyagi viszonyok között elő hegyköz-száldobágyi, Hegedüs Ferencz csekély fizetésű kis-jenői, Doma Gyula puszta-ujlaki és Józsa Gábor pósalakai lelkészek kérvényei az egyházkerületi közgyűléshez ajánlattal felterjesztetnek.

75. szám. Olvastattak a rendkívüli államsegély tárgyában benyújtott kérvények.

Az egyházmegyei közgyűlés arra tekintettel, hogy folyamodó lelkészek, nevezetesen: Háger Miklós darvasi, Borsos István fugyi i, Paulai Viktor f. vásárhelyi, Ács Endre m.-kakucs Karácsony Imre körözs-nagyrévi, Józsa Gábor pósalakai és Hegedüs Ferencz kis-jenői ez év folyamán súlyos anyagi veszteséget és károsodást szenvedtek, a melyek hatóságilag is igazoltattak, a rendkívüli államsegélyben leendő részesítésre kérvényeiket az egyházkerülethez pártolólag felterjeszti.

76. szám. A Ref. segély egyesület által leendő segélyezés végett.

Fugyi, Fugyivásárhely, Körözs Nagyrév és Magyar Kakucs egyházak, mint a melyek idegen nemzetiség között a hivek csekély száma és nagy szegénysége miatt nyomasztó

helyzettel küzdenek, a legmelegebb ajánlással fölterjesztetnek.

77. szám. Karácsony Imre ev. ref. missziói lelkész az 1899. év második negyedében a körözs-nagy-révi missziói körben tett eljárásairól és tapasztalatairól jelent.

Az egyházmegye az írásbeli jelentést tudomásul veszi. A missziói lelkész szóbeli jelentése alapján egyuttal a kir. tanfelügyelő-seget megkerestetni határozza, hogy miután a törvény értelmében a vallástanítás részére heti 2 óra az állami iskolákban is biztosítandó és fentartandó, intézkedjék az iránt, hogy ez az idő a révi ev. ref. lelkész részére a révi állami iskolában a vallástanítás céljaira okvetlenül biztosíttassék.

A n.-báródi ünnep másodnapján kiosztandó urvacsora miként eszközzésének kérdése a lelkészre bízatik, jelentése erről bevéartván.

78. szám. Az egyházmegye tanítótestülete kérvényében előadott kérelmek ügyében.

A közgyűlés a következő határozatokat hozza:

a) A tandijaknak nem a tanítók, hanem az egyházak általi beszédését az egyházmegye, már 1898-ban 49. sz. a. kelt végzésével elrendelte és erre utalással újra kimondja, hogy a tandijak az egyházközség által szedendők be és szolgáltatandók ki a tanítók részére.

b) A behajthatlan tandijak felének az egyházközségi, vagy az egyházi szegények pénztárából viselését az egyházmegye, miután egyik pénztárral sem rendelkezik, ki nem mondhatja, az 1898. évi 49. sz. a. kelt vonatkozó végzését fentartja.

A furtai tanítók sérelme ügyében, mely szerint nevezettek az egyházközség a tanítói gyűléseken megjelenés napi és fuvar díjától elütötte, a közgyűlés nem határozhat és az ügyet érdemileg nem tárgyalhatja, mert az egyházközség kérdéses határozata

felebbezés tárgya nem volt és mert csak is Furtaközség ev. ref. tanítói érdekében az egyházmegyei tanítótestület kérelmezési és felebbezési joggal nem is rendelkezik.

79. szám. Az élesdi ev. ref. iskolának államivá átalakítása és e célból építendő két tanterem létesítése ügyében keletkezett egyházközségi és egyháztanácsai végzéseket

A közgyűlés részletes megvizsgálás után az élesdi ev. ref. egyház szomorú anyagi helyzetére és a lakosság elszegényedésére tekintettel jóváhagyja, az ezen ügyben kelt szerződést további jóváhagyás végett az Egyházkerülethez felterjeszti, az építés engedélyét kiadja, az állam által 30 éven át fizetendő évi 400 frt haszonbérből 300 frtnak az építési kölcsön törlesztésére, 100 frtnak pedig egyház fentartásialap cím alatt tökécsítését elrendeli, az építési kölcsön felvételét elvileg engedélyezi, az államosítás beálltával a párbér beszüntetését s a föld és munka váltság tökécsítését, valamint, hogy az egyházközség a vallástanítás részére évi 100 frtot kötelez, jóváhagyó tudomásul veszi s mind ez ügyekben az egyház további jelentését bevárja.

80. szám. Mező-Telki ev. ref. egyház iskolájának államivá átalakításához az egyházmegye jóváhagyását kéri.

A közgyűlés nem látja fennforogni annak szükségét, hogy az egyház Mező-Telki községben a felekezeti nevelésről le mondjon, az egyházközséget az iskola fentartására elég erősnek tartja és felhívja, hogy az iskola fentartását kísértse meg s a mennyiben e célnak önerejéből megfelelni nem tudna: inkább államsegélyért folyamodjék.

81. szám. Szalárd község főbírója telekkönyvi kiigazítás jóváhagyását kéri.

Az egyházmegyei ügyésznek kérvény és melléke azon felhívással adatik ki, hogy a kérdéses ingatlanra vonatkozó telekkönyvet

megtekintvén, az egyházmegyei közgyűléshez véleményes jelentését az iratok kapcsán terjessze be.

82. szám. Esperes bejelenti, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter ur a pelbárhidai ev. ref. elemi iskolánál működő Csóka György tanító első ötödéves korpótléka fejében 1899. év szept.—decz. havára 16 frt 66 krt, az 1900. évtől kezdve pedig 4 egymásután következő évre évi 50 frt államsegélyt engedélyezett.

Ugyancsak Szűcs Endre nyüvedi ev. ref. iskolai tanítónak az 1899. év szept.—decz. havára 16 frt 66 kr, az 1900-dik évtől pedig 4 egymásutáni évre, évi 50 frt államsegélyt; ugyan így Pápai István nagyszántói ev. ref. elemi tanító 5-öd éves pótlékának fedezésére az 1899. év szept.—decz. havára 16 frt 66 krt, az 1900-ik évtől kezdve pedig 4 évre évi 50 frt államsegélyt engedélyezett.

A pusztajlakai ev. ref. iskolánál a tanítói fizetésnek 400 frtra való kiegészítésére az 1899—1900-dik tanévtől kezdve további intézkedésig: 150 frt évi államsegélyt engedélyezett. Ugyancsak a pelbárhidai ev. ref. elemi iskolánál a tanítói fizetésnek 400 frtra való kiegészítésére, a f. évtől kezdve további intézkedésig: 192 frt évi államsegélyt; továbbá a nyüvedi ev. ref. iskolánál ugyan ily czímen és szintén további intézkedésig évi 126 frt államsegélyt, a nagyszántói elemi ev. ref. iskolának: 78 frt évi államsegélyt, a kügypusztai elemi ev. ref. iskolának évi 400 frt államsegélyt engedélyezett.

A p. tóldi ev. ref. elemi iskolánál Nagy Károly tanító első ötödéves pótléka fejében az 1898. évi okt.—december havára: 12 frtot s 50 krt, az 1899. évtől kezdve pedig 5 egymásután következő évre 50 frt államsegélyt, — a siteri ev. ref. elemi iskolánál Szilágyi Árpád korpótléka fejében 1899. szept.—decz. havára 16 frt 66 krt az 1900-ik évtől kezdve pedig, 4 egymásután következő évre, évi 50 frt államsegélyt engedélyezett.

Mindezen államsegélyek engedélyezését a közgyűlés tudomásul veszi.

83. szám. Nánási Imre s társai kérvénye a 33. és 34/1899. számú egyházmegyei határozatok megváltoztatása iránt.

A kérvény és melléke újabb tárgyalás végett a lelkési köröknek kiadatik.

84. szám. Háger Miklós lelkész gyámoldai tartozása befizetésére egy évi haladékat kér.

A kért haladék a kérvényben felhozott méltánylást érdemlő okoknál fogva megadatik

85. szám. M. Kakucs régi iskolatelkének eladhatására engedélyt kér.

A kérvény és mellékei esperesnek azzal adatnak ki, hogy az egyházlátogató küldöttség véleményét a kérdéses telek eladása tárgyában bevévén, a következő közgyűlésre a kérvényt ezzel kiegészítve terjessze be.

86. szám. M. Kakucs a már másodizben ajánlott 100 frtnak megfelelő tőkesegélyért kérelmez.

A kérvény kérelmező egyháznak azzal adatik vissza, hogy miután tőkesegélyre ajánlva lett, várja meg, míg a sor reája kerül, mivel addig minden kérvényezés céltalan és felesleges.

87. szám. M. Kakucs a rendes államsegélyből évenként osztalékot kér.

A kérvény kiadatik esperesnek a megfelelő intézkedés és a segély felosztásnál figyelembevétel végett.

88. szám. Jegyzőkönyv hitelesítésével:

a f. évi október hó 1 én d u 4 órakor Ritoók Zsigmond egyházmegyei gondnok elnöklete alatt a Nagyváradon lakó egyházi és világi tanácsbírók, valamint az előadó jegyzők megbizatnak.

Å bihari ev. ref. egyházmegye 1899. évi szeptember hó 29-ik
napján Nagyváradon tartott közigazgatási bírósági ülésének

j e g y z ő k ö n y v e.

A közigazgatási bíróság Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond gondnok elnöklete alatt Biró János, Csák Máté, Nádudvari Lajos, Szemes László egyházi. Hegyesi Márton, Kiss Elek és Miskolczy Árpád világi tanácsbírókból megalakul. Előadó: Kiss Elek világi tanácsbíró, jegyző: Sulyok István egyházmegyei jegyző.

I. *Tárgy*: a bojti ev. ref. egyháztanácsnak a párbér adózást továbbra is fentartó, megfelelőbbezett határozata.

Előadó ismerteti, hogy N. Somogyi Lajos és éretársai bojti lakosok a párbéradó megváltoztatása s a gabona nemű egyházi tartozásnak osztályba sorozás utján teljesítése iránt kérvényeznek az egyháztanácsnál, mely kérelmet az 1898. május 8-iki presbyteri ülés azon indokolással, hogy a gyülekezet vagyonosabb tagjaival szemben folyamodók vajmi csekély összeggel járulnak az egyház fentartásához — vissza utasítja. Minthogy egyháztanács e fel fogását az 1898. július 3 án tartott ülésében ismételten kifejezésre juttatja: e végzés ellen folyamodók felebbezéssel élnek.

A bíróság visszavonulván, következőleg

h a t á r o z o t t:

Az egyházmegye közigazgatási bírósága a bojti ev. ref. egyháztanács határozatát helybenhagyja.

Mert: az egyházi törvények 245. § a az egyházi adófizetést illetőleg az eddigi gyakorlatot fentartja és mert a 246 ik §. a régi adózási rendszer megváltoztatására jogot

ad ugyan az egyházaknak, de az egyházmegyei közigazgatási bíróság ennek foganatosítását el nem rendelheti, amennyiben a kezdeményezés e tekintetben az egyes egyházközségeket illeti. Ezen indokok alapján s mivel az iratok tanúsága szerint, túlterhelésről szó sincsen: a bojti egyháztanácsnak határozata helybenhagyandó volt.

II. A közigazgatási bíróság Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond elnöklete alatt: Biró János, Csillag Lajos, Szemes László, Nádudvari Lajos, Csák Máté egyházi, Kiss Elek, Hegyesi Márton, Miskolczy Árpád, Szunyogh Péter világi tanácsbírókból megalakul. Előadó: Hegyesi Márton világi tanácsbíró, jegyző: Sulyok István egyházmegyei jegyző.

Tárgy: Csepelyi Menyhért volt f. vásárhelyi ev. ref. lelkésznek utódján, Paulai Viktoron 76 frt 06 kr. követelése.

Arra tekintettel, hogy az ügy elbírálásához szükséges adatok a bíróság rendelkezésére nem állhatnak, előadó indítványozza, hogy az érdemleges tárgyalás felfüggesztésével ez ügy az egyházi törvények 328-ik §-ában jelzett pótlások beszerzése, s esetleg a 327. §. rendelkezése szerint, vizsgálat foganatosítása céljából esperesnek kiadassék.

Az egyházmegyei közigazgatási bíróság, az előadó indítványához hozzájárulván, esperest felhívja, hogy ez ügyben a szükséges intézkedéseket megtenni, s egyben Csepelyi Menyhért volt f. vásárhelyi lelkészt a vizsgálati díjnak előzetes beküldése iránt felszólítani sziveskedjék.

Az 51-ik számtól a 68-ik számig jegyzette . . Zsigmond Ferencz.

A 68-ik számtól a 76-ig és a 88-ik számot . Sulyok István.

A 77-ik számtól a 80-ig Dr. Várady Zsigmond.

A 81-ik számtól a 87-ig Dr. Miskolczy Ferencz.

Betürendes tárgymutató

az 1899. évi szeptember hó 29-én tartott egyházmegyei közgyűlés
jegyzőkönyvéhez.

	Szám
Államsegélyt nyert egyházak tanítói ötöd pótlékra, vagy fizetés kiegészítésre április 20-tól	82
B. Szent-Márton temploma javítására 5 év alatt 2500 frtot kivethet	65
Bethlendy Sándor a váncsodi lelkészségben megerősítettik	54
Biharon a leánytanítószágban Varga Béla megerősítettik . .	56
Csekélyebb javadalmu lelkészek alapjából segélyre ajánl- tatnak: Háger Miklós, Borsos István, Paulai Viktor, Szokolai Béla, Szatmári László, Falusi Károly, Bokros Benedek, Hegedüs Ferencz, Doma Gyula és Józsa Gábor lelkészek	74
Csökmő iskoláit ismét visszaállítja ev. ref. felekezetüekké .	72
Élesd ev. ref. iskolájának államivá tétele jóváhagyatik . .	79
Egyházi előljárók az iskoláztatás körül lelkiismeretes eljá- rásra utasittatnak	59
Egyházmegye 49—1898. sz. határozata továbbra is fenn- tartatik	78
Esperes jelentése 1899. április 20-tól szeptember 29 ig . .	52
Esperes a missziói lelkészek számára jóváhagyott szabály- zat életbeléptetésével megbízatik.	71
Esperes felhivatik, hogy a rendes államsegélyből évenként M.-Kakucsot is részesítse	87
Füredy Lászlóné a nagyváradi internátusba biz. tagul meg- választatott	69
Háger Miklós gyámoldai tartozása lefizetésére egy évi ha- ladékot nyer	84
Holkó József a pelbárthidai lelkészségben megerősítettik .	61

Karácsony Imre lelkésznek gyámoldai tartozásából 100 frt s kamatai leengedtetnek	62
Kegyes adományokért köszönet nyilváníttatik	58
Kelemen Ferencz nagyváradai segédlelkész bekebeleztetik	53
Könyvtárnokul az egyházm. könyvtárhoz Sulyok István választatik	60
Körözs-Nagyrev osztályba sorozásra változtatott egyházi adó rendszere jóváhagyatik	66
Körözs-Nagyrev temploma kijavításához költségelőirányzata kivételesen utólag megerősíttetik	67
Közalapi segélyre ajánltattak: K.-Nagyrev, N.-Szántó, Szál- dobágy, Pelbárthida és Magyar-Kakucs egyházak, Falusi Károly és Józsa Gábor lelkészek	73
Közpénztáros a gróf Rhedey Stefánia befizetett 2000 frtos zsákai alapítványa kezelésével megbízatik	63
Körözs-nagyrevi misszionárius jelentése az 1899. év 2-ik negyedéről	77
Magyar Kakucs régi iskolatelke eladhatása az egyházláto- gató küldöttség véleményétől függ	85
Magyar-Kakucs tökesegély iránti kérelmével várjon mind- addig, míg a sor reá kerül	86
Magyar-Kakucs, hogy a rendes államsegélyből osztalékot nyerjen, az Esperes figyelmébe ajánltatik	87
Mezőtelki-i egyház sorban Jánosné alapítványáról betérjesz- tett számadása tudomásul vétetik	64
Mező-Telki iskolájának államivá tétele meg nem engedtetik	80
Missziói lelkészek eljárását és ellenőrzését magában foglaló szabályzat	71
Missziói jelentés a k.-n.-revi körből az 1899-ik év 2-ik ne- gyedéről	77
Nagyváradai ev. ref. leány internátus jelentése az 1898—99. évről	68
Nagyváradai ev. ref. leányinternátus özv. Pappszász Károlyné lemondását elfogadja, helyére Füredy Lászlónét választotta	69
Nagyváradai ev. ref. leányinternátus költségelőirányzata az 1899.—1900. évre jóváhagyatik	70
Nánási Imre m.-telki-i lelkész, a pósalakai iskolajavítás ke- resztülvitelére megbízatik	57
Nánási Imre és társai kérvénye, a 33. és 34—1899. sz. ha-	

tárazatok megváltoztatása iránt a lelkeszi körökhöz utasítottak	83
Nemes Pál ideiglenes leánytanító Siterben szükségből alkalmazható	55
Nem szavazott egyházak magukat esperes előtt igazolják, másként birságot fizetnek	60
Pappszász Károlyné lemondása az internátusi ig. biz. tagságról elfogadtatik	69
Pelbárthidán a lelkeszségben Holkó József megerősítettik .	61
Pósalaka iskolajavításának keresztülvitelével Nánási Imre m. telki-i lelkesz megbizatik.	57
Ref. segélyegyleti segélyre: Fugyi, F.-Vásárhely, K.-Nagy-rév és M.-Kakucs egyházak ajánltattak	76
Rendkívüli államsegélyre ajánltattak: Háger Miklós, Borsos István, Paulai Viktor, Karácsony Imre, Hegedüs Ferencz és Józsa Gábor lelkeszek.	75
Szabó Bertalan nagyváradi segédlelkész bekebeleztetik . .	53
Szalárdi bíró telekkönyvi kiigazítást kérő iratai az e. m. ügyésznek véleményezésre kiadatnak	81
Szavazatbontó bizottság jelentése	60
Szunyogh Péter alispán világi tanácsbíróvá megválasztatik	60
Sulyok István egyházmegyei könyvtárnokul megválasztatik	60
Tanítói testület 3 rendü kérvénye elintéztetik	78
Tanítói korpótlékra vagy fizetés kiegészítésre államsegélyt újabban nyert egyházak	82
Tanügyi bizottság jelentése: 1898 - 99-ről	59
Ügyésznek a szalárdi telekkönyvi kiigazítás iratai véleményezésre kiadatnak	81
Zákai gróf Rhedey Stefánia által befizetett 2000 frtos alapítvány kezelése közpénztárosra bizatik	63
Jegyzőkönyv hitelesítése küldöttségre bizatik	88
Váncsodi lelkeszségben Bethlendy Sándor megerősítettik .	54
Varga Béla a bihari leánytanítószágban megerősítettik . .	56

